

Poštovani,

Prije svega želim vas pohvaliti što ste nakanili riješiti problematiku «viška» pravopisa za hrvatski jezik bez obzira na kritički osvrt koji vam upućujem. Naime, obraćam vam se u vezi radne verzije prijedloga novoga hrvatskog pravopisa s osvrtom na način kojim mislite riješiti način na koji se pišu imena i toponimi u državama koje se ne služe latiničnim pismom u hrvatskom jeziku. Rješenje koje nudite, odnosno preporučujete vođeni Anić-Silićevim pravopisom, potpuno je suprotno praksi u hrvatskom jeziku. I to ne samo u razdoblju od osamostaljenja Hrvatske, već i za vrijeme bivše Jugoslavije i postojanja novosadskog pravopisa. Postoje na tisuće primjera koji pokazuju koliko je vaše rješenje anakrono i uvodi dodatnu zbrku u hrvatski jezik. S druge strane budući da i dalje dopuštate «izvorno» pisanje pokazuje da ste svjesni da je praksa u potpunosti oprečna vašem prijedlogu kojim preporučate fonetizirano pisanje imena (koje koristi iznimno mali broj ljudi, a pogotovo ne «običan» puk).

U hrvatskom jeziku je izuzetno lako uočiti da prvenstveno prihvaća pisanje imena i toponima u odgovarajućem zapisu na latinici koji izvorno koriste neko drugo pismo. Stručna literatura, pogotovo ona koja je u čestom doticajem s tim kulturama i jezicima koje se ne služe latinicom, rijetko kad poseže za fonetiziranjem, a što je lako uočljivo u hrvatskim enciklopedijama, leksikonima i rječnicima za kojima se prvo poseže kada tražimo nekim pojam. Uzmite kao početni primjer izdanja Leksikografskog zavoda još iz vremena bivše Jugoslavije, a kamoli od osamostaljenja. Vrlo jasni primjer koji je suprotan vašem prijedlogu lako je vidljiv i sljediv na području hrvatske kartografije i geografije općenito (još odavno). Kako su u izdanjima hrvatskih karata zapisani toponimi u Kini, Indiji, Japanu, Korejama, Tajlandu, arapskim zemljama? Mislim da ćete se namučiti da nađete karte ili kakve geografske priručnike ili knjige u kojima su imena fonetizirana. Jedino su fonetizirani toponimi iz zemalja koji se koriste ćirilničnim pismom. Izuzetak čine toponimi koji su se u hrvatskom jeziku ustalili u fonetiziranom zapisu poput Tokija (Tokio) ili ukoliko se u hrvatskom jeziku služimo nekim drugačijim nazivom kao što su Šangaj ili Kairo, a što je rijetkost.

Kad je riječ o osobnim imenima praksa je isto vidljiva i jasna. Koliko puta je Akira Kurosawa zapisan u fonetiziranom obliku. Štoviše, naći njegovo ime zapisano bez «w» je u krugovima njegovih poklonika svojevrsno svetogrđe, pogotovo nakon što je objavljena radna verzije novog pravopisa. Uzmimo također primjer kineskog filozofa Sun-Tzua i proučite koliko je puta njegovo ime zapisano na fonetski način.

Mnoštvo je primjera koji pokazuju praksu koja je potpuno suprotna fonetiziranom zapisu (Anić-Silić). Ukoliko se maknemo od Kine i Japana to je isto jasno vidljivo i na primjeru Indije. Imena se ne fonetiziraju, a tome pripomaže očito i činjenica da je engleski jezik jedan od službenih jezika u Indiji. Svratimo i do susjednog Mjanmara (Burme) i pogledajmo kako je u hrvatskoj literaturi i medijima zapisano ime jedne od dobitnica Nobelove nagrade za mir Aung San Suu Kyi. Ili do Tajlanda i svjetski poznatog svetišta Angkor Wata (fonetiziran zapis ćete tražit svijecom). Pogledajte kako su i ostala imena i toponimi iz Indokine zapisana u hrvatskom jeziku i koliko je malo primjera fonetski zapisa. I što nam na kraju pokazuje arapski svijet, kakva je praksa pri zapisu arapskih imena. Tu je doduše nešto češća prisutnost fonetiziranja, ali je i dalje rijetka. Mnogi od vas koji rade na ovom projektu studirali su, a neki i dalje rade na Filozofskom fakultetu u Zagrebu na kojem postoje studiji indologije i sinologije pa stoga proučite kako su imena zapisana u službenoj literaturi tih studija. Jedan od najčešćih argumenata pristalica fonetiziranja je da se imena iz jezika koji se izvorno ne pišu latinicom zapisuju na «engleski» način te da stoga i nisu «izvorna». To nije istina i predstavlja grubu manipulaciju, a s druge strane i svojevrsan «urbani» mit. Neki od tih jezika koriste «engleski» način zapisivanja jer su ga prihvatili kao rješenje kada se služe latinicom za pisanje riječi iz svojeg jezika. To je posljedica toga što su ili bili kolonija Ujedinjenog

Kraljevstva ili su imali (imaju) tijesne trgovinske veze s istom. Međutim mnogi od tih jezika imaju rješenja koja ne postoje u engleskom i koji su razvili vlastita pravila zapisivanja, a među njima su i jezici poput kineskog, japanskog, korejskog, burmanskog (vidi primjer Aung San Suu Kyi). (Neki od dalekoistočnih jezika poput vijetnamskog ili filipinskog se služile isključivo latinicom). Osim ovih primjera, kad je riječ o toponimima, svih ovi jezici služe se i latinicom kada zapisuju nazive na putokazima i ti su nazivi općeprihvaćeni u cijelom svijetu pa i u hrvatskom jeziku. Umjesto da se jasno odredi pravilo da se imena i toponimi pišu na odgovarajući način na latinici, onako kako ih zapisuju ti jezici kada se služe latinicom, pokušava se tjerati mak na konac i inzistirati na rješenju koje je suprotna (suvremenoj) praksi čime se problem produbljuje i stvara zbrka. Inzistiranje na fonetiziranju znači ignoriranje onoga što je u hrvatskom jeziku gotovo općeprihvaćeno ustaljeno rješenje i koje većina (pismenih) govornika hrvatskog jezika smatra ispravnim, a osim toga utemeljeno je i u nekoliko pravopisa kao i «službenom» pravopisu koji se koristi u hrvatskom školstvu. Rješenje iz Anić-Silićevog pravopisa primjenjuju tek rijetki poklonici, a niti oni dosljedno. Preporučujući fonetizaciju zabijate glavu u pijesak da suvremena kretanja donose nove potrebe i da se jezik tome treba prilagoditi, a hrvatski jezik se tome i prilagodio. Nije li stoga licemjerno da preporučate nešto anakrono, a da se pritom pozivate na sljedeće: «u pravopisnim smo rješenjima slijedili hrvatsku pravopisnu tradiciju i praksu, pa u načelu nismo mijenjali rješenja jednaka u svim suvremenim pravopisima. Takva smo rješenja mijenjali samo temeljem načela sustavnosti i ovjerenosti u uporabi». A što nam govori praksa, sustavnost i uporaba? Zanimljivo je da ste se bez imalo previranja priklonili suvremenom rješenju «engleskih» navodnika koje je suvremena praksa pod utjecajem računalne programske podrške potaknula, iako do početka 21. stoljeća i široke uporabe «MS Office» programski paketa gotovo da nije bila prisutna. Štoviše još su prije desetak godina nastavnici u školama upozoravali učenike da je to suprotno pravilima hrvatskog pravopisa. Kako ste ovdje prihvatili iznimno kratku praksu u jeziku, a onu praksu koja je više nego očita i proteže se desetljećima u prošlost negirate?

Rješenje koje nudite ne vodi računa o mnogim suvremenim čimbenicima. Osim navedenih primjera problem se stvara i kada pokušate primijeniti pravilo o fonetiziranju na nešto što se u praksi podrazumijeva samo po sebi. Ukoliko uzmete da se pravila o pisanju imena iz jezika koje se ne služe latinicom primjenjuju ne samo na osobna imena i toponime nego i na imena trgovačkih društava i tvrtki imamo dodatnu zbrku. Znači li to da ćemo sada nazive (imena) japanskih i dalekoistočnih poznatih proizvođača kao što su Fujitsu, Yamaha, Hitachi ili Hyundai fonetizirati? Recite, jesmo li ih ikada pisali u hrvatskom jeziku drugačije, tj. fonetizirano? Ima li to smisla? Zaboravljate i da su na međunarodnim putnim ispravama, putovnicama i ostalim dokumentima sva imena zapisana na odgovarajući način latinicom. Osobe i tvrtke na taj način i ulaze u pravni sustav hrvatske države. Kako ćete nametnuti nekoj osobi ili tvrtki da se moraju fonetizirati? Osobe koje su se u Hrvatsku doselile iz zemalja koje se ne služe latinicom, pogotovo od osamostaljenja, svoje ime pišu na način kako bi svoje ime pisale da se u svom materinskom jeziku služe latinicom. Među njima je mnogo ljudi iz zemalja koje se koriste ćirilicom.

Hrvatska za manje od dva mjeseca ulazi u Europsku uniju i tada ćemo se više nego ikada susresti s imenima koja su međunarodno standardizirana na latinici i koje u suvremenim kretanjima predstavljaju jasan identitet pojedinca i njegovu prepoznatljivost. Već danas kada stupate u kontakt s poslovnjacima ili turistima iz zemalja koje ne koriste latinicu, a među njima su mnogi koji koriste ćirilicu, vidite da oni sami imaju zapisana svoja imena na latinici na ispravama i tako se i osobno potpisuju na ugovorima i drugim dokumentima i ulaze u naš pravni sustav. Ovo sa zapisom imenima na ćirilici pogotovo ju vidljivo putem sportskih natjecanja. Umjesto da se dopusti da se i imena koja se izvorno pišu na ćirilici zapisuju na latinici na način koji su ti jezici sami prihvatili preporuča se nešto zastarjelo i popuno

neprilagođeno suvremenom dobu i potrebama. Kad sam već spomenuo Europsku uniju kako mislite zapisivati imena pripadnika ruske manjine u baltičkim zemljama jer ruski jezik nije službeni niti u jednoj od njih? Po vašem preporučenom pravilu ne bi se smjeli pisati fonetski, zar ne? Ili ćemo gledati krvna zrnca?

Ukoliko nešto ne znamo zapisati pogledamo u kakav priručnik, rječnik, enciklopediju. Mnogi ljudi ne znaju napisati i imena osoba ili toponime zemlja (koriste latinicu) koje su nam (kulturološki) bliske jer se ne susreću s njima često ili zato što su neobična pa opet ih ne fonetiziramo. Velika većina ljudi neće znati napisati Montesquieu ili Marseille. Mnogi će biti u nedoumici da napišu ime glavnog grada Islanda Reykjavika. A što kažete na Shakespearea? Zato imamo rječnike i priručnike i zato se obrazujemo u školi. Nadam se da je ovo netko ipak pročitao ovaj moj kritički osvrt i da ćete obratit pažnju na navedene argumente. Rješenje koje nudite kao preporučeno suprotno je ustaljenoj hrvatskoj praksi i u suvremenim kretanjima anakrono zato što bi inzistiranje na fonetizaciji produbilo zbrku, promoviralo nesustavnost i potpuno negiranje onoga što je općeprihvaćeno, kako u stručnoj literaturi tako i u publicistici i medijima.

S poštovanjem

Silvio Švarc

Zagreb, 9. svibnja 2013.